

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران
دانشکده پرستاری و مامایی

عنوان :

**بررسی تأثیر آموزش از طریق خانواده و همتا بر خود مراقبتی نوجوانان مبتلا به
دیابت نوع یک**

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد پرستاری کودکان

نویسنده :

ندا سلیمی

اساتید راهنما:

زهرا گودرزی

زهرا دانشور عامری

اساتید مشاور :

دکتر اسدالله رجب

دکتر آریا ستوده

دکتر انوشیروان کاظم نژاد

۱۳۹۷

چکیده :

زمینه و هدف: آموزش در دیابت یک مسأله اساسی و مهم در دستیابی به خودمراقبتی بهینه است و یکی از مؤثرترین عوامل در کیفیت آموزش انتخاب روش‌های مناسب آموزشی است. روش‌های مختلف آموزشی اثرات یکسانی ندارند، توجه به آموزش خانواده بیماران می‌تواند باعث بهبود خودمراقبتی نوجوانان دیابتی شود و از طرف دیگر نوجوانان در این سن نیز تحت تاثیر همتایان خود نیز هستند. لذا این مطالعه با هدف مقایسه‌ی تأثیر از طریق خانواده و همتا بر خود مراقبتی نوجوانان مبتلا به دیابت نوع یک انجام شد.

مواد و روش‌ها: در این کارآزمایی بالینی شاهددار تصادفی شده، ۱۸۰ بیمار از بین بیماران تحت پوشش انجمن دیابت و درمانگاه دیابت بیمارستان مرکز طبی در شهر تهران انتخاب شدند و به صورت جداگانه در هر مرکز به ۹۰ نفر تقسیم شدند و در هر مرکز با روش بلوک طبقه‌بندی تصادفی شده به سه گروه آموزش از طریق خانواده، آموزش از طریق همتا و گروه کنترل تخصیص یافتند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل پرسش‌نامه اطلاعات دموگرافیک و پرسشنامه خودمراقبتی در نوجوانان مبتلا به دیابت نوع یک بود. جمع‌آوری اطلاعات در بدو ورود به مطالعه و سه ماه بعد صورت گرفت. در گروه آموزش از طریق خانواده، آموزش‌های سلامتی و خودمراقبتی توسط خانواده به نوجوان ارائه شد و در گروه آموزش از طریق همتا توسط فرد همتا ارائه شد و گروه کنترل فقط آموزش‌های معمول مرکز را دریافت کردند. داده‌ها با استفاده از نرم افزار *spss 18* و با استفاده از آزمون‌های توکی، *ANOVA*، تی زوجی، کای-دو و دقیق فیشر تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: آزمون *ANOVA* در بیمارستان مرکز طبی نشان داد که میانگین نمره خودمراقبتی در سه گروه، پیش از مداخله تفاوت معناداری نداشت ($P = 0/966$) ولی پس از مداخله میانگین نمره خودمراقبتی در سه گروه تفاوت معناداری داشت ($P = 0/001$) > آزمون مقایسه دو به دو توکی نشان داد که بین گروه آموزش از طریق همتا و گروه آموزش از طریق خانواده اختلاف معنادار وجود ندارد ($P = 0/293$)، ولی بین گروه آموزش از طریق همتا با گروه کنترل اختلاف معنادار وجود دارد ($P = 0/001$) >، همچنین بین گروه آموزش از طریق خانواده و گروه کنترل اختلاف معنادار دارد ($P = 0/001$) >

نتایج آزمون *ANOVA* در انجمن دیابت نیز نشان داد که میانگین نمره خودمراقبتی در سه گروه، پیش از مداخله تفاوت معنی‌داری نداشت ($P = 0/971$)، ولی پس از مداخله میانگین نمره خودمراقبتی در سه گروه تفاوت معناداری داشت ($P = 0/001$) > آزمون مقایسه دو به دو توکی نشان داد که بین گروه آموزش از طریق همتا و گروه آموزش از طریق خانواده اختلاف معنادار وجود ندارد ($P = 0/844$)، ولی بین گروه آموزش از طریق همتا با گروه کنترل اختلاف معنادار وجود دارد ($P = 0/001$) >، همچنین بین گروه آموزش از طریق

خانواده و گروه کنترل اختلاف معنادار دارد ($P < 0/001$) که خود نشان دهنده تاثیر آموزش از این دو طریق در این مرکز می-باشد.

نتیجه گیری: نتایج مطالعه حاضر نشان داد که آموزش رفتارهای خود مراقبتی توسط خانواده و همتا می-تواند شیوه مؤثری برای کمک به کنترل دیابت در بیماران بوده و ترویج آن می-تواند در کاهش عوارض بیماران دیابتی ثمربخش باشد.

کلیدواژه‌ها: آموزش، خانواده، گروه همتا، دیابت، خودمراقبتی، دیابت نوع یک

**Teheran University of Medical Sciences
School of Nursing and Midwifery**

Title:

**Comparison of the Effectiveness of Peer-led and
Family-based Education on Self-Care in Diabetic
Adolescents**

By:

Neda Salimi

Supervisor (s):

Zahra Godarzi

Zahra Daneshvar Ameri

Consultants:

Dr. Assadollah Rajab

Dr. Arya Sotodeh

Dr. Anoshirvan Kazem Nejad

2018

Abstract :

Introduction: Education in diabetes is an important issue in achieving self-care and one of the most effective factors in the quality of education is the choice of appropriate educational. The impact of different educational methods differs; considering the family education of patients can improve the self-care of adolescents with diabetes, and adolescents in this age are also affected by their peer. This study aimed to determine the effect of education by family and peers on self care behavior in diabetic patients.

Materials and Methods: This study is a Classified block randomization clinical trial conducted on 180 patients referring to the Diabetes clinic in Children's Medical Center and Iranian Diabetes Society in Tehran. by randomized block classification method Each centers with 90 patients allocated to three groups of family education, peer education and control group. study tools included a questionnaire for demographic variables, and questionnaire for self care behavior. Data were collected at baseline and 12 weeks after the intervention. In the 3 groups, self-care education was provided by: 1. family 2. By peers in the field of diabetes, whereas those in the control group received the education, provided by usual programs of the diabetes center. Data was analyzed by SPSS V.18. Analytical statistics was used to test the hypothesis of the research with the help of one of, Tukey, ANOVA, paired t-test, Chi-square, Fisher's exact test.

Results: ANOVA test in the medical center showed that the mean of self-care score in three groups was not significantly different before intervention ($P = 0/966$), after the intervention, the mean of self-care score in the three groups was significantly different ($P > 0/001$). The Tukey test showed that there was no significant difference between the peer group and the family group ($P = 0/293$), but there was a significant difference between the peer and the control group ($P > 0/001$), as well as the family with the control group There is a significant difference ($P > 0/001$).

and ANOVA test in the Iranian Diabetes Society showed that the mean of self-care score in three groups was not significantly different before intervention ($P = 0/971$), after the intervention, the mean of self-care score in the three groups was significantly different ($P > 0/001$). The Tukey test showed that there was no significant difference between the peer group and the family group ($P = 0/844$), but there was a significant difference between the peer and the control group ($P > 0/001$), as well as the family with the control group There is a

significant difference ($P > 0/001$), which reflects the effect of education on these two methods in two center.

Conclusion: According to the results, education on self-care behavior by family and peer provider is an effective method for control of diabetes and its complications .and promoting it can be effective in reducing the complications of diabetic patients.

Keywords: Education, family, Peer group, self care, Diabetes type1